

רביעית לצאת מידי ספק ברכה אחרונה¹⁰ שכמלא לוגמיו באדם כינוני הוא רוב רביעית¹⁰ שהוא יותר מזכות¹⁰ ומזכות עד רביעית יש מסתפקים אם צריך לכרך ברכה אחרונה כמ"ש בס"י ר"ן¹⁰⁰.

ויותר מרביעית א"צ לשתות אף אם הוא אדם גדול שכמלא לוגמיו הוא יותר מרביעית.² ומצוה לגמוע גמיעות גסות משום חיוב מצוה¹⁰¹:

ז אם דעתו לשתות עוד לא יברך ברכה אחרונה עד לבסוף¹⁰² והוא שדעתו לשתות עוד מיד שאל"כ יש לחוש שמא יתעכל מה ששתה¹⁰³ כמו שנתבאר בסיומן קפ"ד¹⁰⁴ ואם היה בדעתו לשתות מיד ומעה וכיוצא ברכה אחרונה א"צ לכרך ברכה ראשונה כיון שהיה בדעתו לשתות עוד וכיוצא בטענות¹⁰⁵ אבל אם בירך במחויין אע"פ שדעתו לשתות עוד צריך לכרך ברכה ראשונה שכל ברכה אחרונה היא סילוק ויחיס הרעת למה שלפניה ומפסקת הואיל ואי אפשר לשתות בעודו מברך כמו שנתבאר למעלה¹⁰⁶:

ח אע"פ שכל המסובים יוצאים בברכת היין שבוירך המברך ברכת המזון שהוא מתכוין להוציאם ידי חובתן ואף שיש איזה שהות עד שגיע הכוס לכל אחד ואחד אין בזה משום הפסק כל שלא הפסיק בדיבור מ"מ בסעודה גדולה שהמסובים רבים ואין יודעים עד היכן יגיע כוס של ברכת המזון הרי כל אחד מהמסופקים אם יגיע לו צריך לחזור ולברך כורא פרי הגפן לעצמו מפני שהוא כנמלך מפני שבשעת שמיעתו ברכת המברך לא ידע אם יגיע לו¹⁰⁷ ואם נתכוין בשמיעתו שאם יגיע לו שיצא ידי חובתו בשמיעתו זו יצא וא"צ לחזור ולברך לעצמו¹⁰⁸:

קצא אם הפועלים מהזויינים לברך וכו סעיף אחד:

א פועלים שכורי יום¹⁰⁹ העושים מלאכה אצל בעל הבית¹¹⁰ מקצרים בברכת המזון כדי שלא לבטל ממלאכה בעל הבית¹¹¹ שבשעת ברכת המזון אי אפשר לעסוק במלאכה כמ"ש בס"י קפ"ז¹¹² כיצד ברכה ראשונה כתיקונה שנייה פותח בברכת הארץ וכולל בה בונה ירושלים וחותם בברכת הארץ¹¹³ מפני שברכת הארץ ובונה ירושלים הן דומות לכן כוללן בברכה אחת¹¹⁴ שמנין הברכות אינן מן התורה¹¹⁵ כי בברכה אחת שכולל בה מעין שלשתן

עו סעיף א, לענין ברמ"ז.

עז אנדרה פרק ערבי פסחים ס"י עה. שריע מ"ה. רמ"א ס"י קע"י. ס"ה. לעיל שם ס"ה.

עח מ"א ס"ק ז ובס"י קס"ז. וכ"ה לעיל שם ס"א.

סימן קצא

א ולא קבלנים. ראה תוס' ב"מ ע"ה, ב ר"ה השומר.

ב ע"י לעיל ס"י ז ס"ז וש"נ.

ג ברכות טו, א. מור ושוע"י ס"א. ולענין שעת הדיחך שהוא נחפו ראה לעיל ס"י קפ"ה ס"ה.

ד סעיף יד.

ה גמרא שם לגביית התוס' שם ר"ה וחותם. מור ושוע"י שם.

ו רש"י שם ר"ה ומולקין.

ז ב"י ר"ה ואחא דאמרנין, לדעת הרמב"ם כפי המצות מצוה יט.

סו טור וש"ע ס"ז. וראה גם לקמן ס"י תעב סוף ס"פ.

סז תוס' פסחים ק"ג, א ר"ה אם תעב מ"א ס"ק ה. וכ"ה לקמן ס"י תעב סכ"ד. ס"י תריב ס"ב. ובתיקון כמלא

לגמיו של תעוב, כהלעיל ס"ה.

סח שהרביעית היא ביצה ומצוה מקליפתה. ראה להו ברכת הנהנין פ"ב ה"א וש"נ.

סט ס"י זה בשע"ר לא הגיע לדיעו. וראה להו ברה"צ פ"ב ה"א. סדר ברה"ג פ"ה ה"א. לקמן ס"י תעב ס"פ.

ע ר"ן פסחים ק"ג, א ר"ה אם, מ"א ס"ק ה. וכ"ה לקמן ס"י רע"א סכ"ד.

עא טובה חס, כ. רש"י שם ר"ה לנגע ר"ה מנגע. מ"א ס"ק ב.

עב טור. מ"א ס"ק ג.

עג מ"א שם.

עד סעיף ג.

עה מ"א שם.

הלכות ברכת המזון קצא-קצב

יוצא ידי חובתו מן התורה¹ כמו שנתבאר בסימן קס"ח² אלא משה ויהושע ודוד ושלמה תקנו מטבע שלשתן³ ומשום ביטול מלאכת בעל הבית הקילו וברכה רביעית שעיקרה מדברי סופרים⁴ אין הפועלים אומרים אותה כלל⁵ בין שמברכין בין ששומעין מפי אחר המזמין ומברך ברכת המזון בתקונתה הרי הן עומדין למלאכתם כשהחתם ברכת וירושלים⁶.

כמה דברים אמורים כשנוטלים שכר על מלאכתם מלבד סעודתן אבל אם אין נוטלים שכר אלא הסעודה שאוכלים לבד מברכין כל הדי' ברכות בתקונתן וכן אם בעל הבית מיסב עמהם בסעודה אף על פי שנוטלים שכר מלבד הסעודה מברכין כל הדי' ברכות⁷.

ועכשיו לעולם מברכין כל הדי' ברכות לפי שאין דרך בני אדם להקפיד בכך ומן הסתם על דעת כן שוכרים פועלים שיברכו כל הדי' ברכות⁸:

קצב ברכת זימון בשלשה או בעשרה וכו' ז' סעיפים:

א כבר נתבאר בס' קס"ז⁹ שברכת הנהנין אינה דומה לברכת המצות שאחד מוציא חבירו בברכתו אבל בברכת הנהנין מי שנהנה הוא מברך בעצמו על הנאתו ואין חבירו פטור אלא א"כ נקבעו יחד בדבר שקביעות מועלת בו שדרכו בכך שקביעותם מצרפתם להיות נחשבים כנוף אחד וברכה אחת לכולם.

כמה דברים אמורים בברכה ראשונה שדעתם להתחבר ולקבוע עצמן לאכול יחד אבל בברכה אחרונה כיון שכבר אכלו והם מתפרדים זה מזה¹⁰ אינן מצטרפין זה עם זה להחשב כנוף אחד שיפטרו בברכה אחת מהם אלא א"כ הם משלשה ולמעלה¹¹ שיש שבה וקלוס יותר כשמצטרפין לברכה אחת לפי שהם ראוים לזמן כלומר להזדמן יחד לצידוף ברכה בלשון רבים¹².

ואומר אחד מהם נברך שאכלנו משלו¹³ והשנים אומרים ברוך שאכלנו משלו ובמובו חיינו¹⁴.

ואם הם ג' בלא המברך יכול לומר ברכו שאכלנו משלו¹⁵ כיון שהם ראוים לברך בלשון רבים בלעדו ומ"מ יותר טוב לומר נברך שלא להוציא עצמו מכלל המברכים¹⁶ ואע"פ

א ברכות מה' ב לפירוש התוס' שם ע"א ד"ה אם רצו והרא"ש שם פ"ו ס"ו. מור וש"ע ס' קצג ס"א.

ד תוס' ורא"ש שם. מ"ז ונ"א ס' קצג ס"ק א. וכו"ה לעיל ס' קפ"ו ס"ה. לקמן ס' ר"ג ס"ב.

ה ואין צורך עשרה, כמו בתפלה ובברכות קריאת שמע ובברכות השחר, משום האמור לעיל ס' נג ס"ד וש"ג.

ו ר"ן בפ' המשנה מגילה כג, ב ד"ה אבל אנכי ונאננים. היינו דקא בעת (משום האמור לקמן ס' ר"ג ס"ב וש"ג) ודקא כשנקבעו בקביעות המועלת (כלקמן ס' קצג ס"א ז"כ).

ז וראה לעיל ס' קצג ס"ה. דמ"מ ברוך כ"א לעצמו מזה כמלה עם המברך – מסיום ברכת הון ואילך.

ז רש"י ברכות מה', א ד"ה שלשה. לבוש ס"א.

ח ברכות ג, א. מור וש"ע ס"א.

ט מור וש"ע שם. וכו"ה במדור. ושם: המברך אומר בירשתו מרע ורובנו ורבותי נברך שאכלנו משלו ועונן המזמין ברוך שאכלנו משלו וכמו היינו (ובדלעיל ס' קס) מן ס"ט לענין ברכת המצות: ומדת ענה... נוטל רשות מכל בני החברה ואומר בתחלה בירשתו (כו').

י משנה שם שם, ב.

יא מימרא דשמואל שם. מור וש"ע שם.

ח מ"א ס"ק א.

ט סעיף ה. ויני' הסידור דאתי שפיר אף לדידן שאר פוסקים א, בשם הסידור דאתי שפיר אף לדידן שאר פוסקים

דמנין התברכות מן התורה וצ"ל כאן הטעם משום שיש כח ביד הזכרים לעקור דבר מן התורה כמ"ש התוס' ברכות

טז, א ד"ה ירוחם). עני' סדר בדי'נ' ס"ב ה"ב שהוא מר"ם אלא שיאר הלהיות בה כעין של תורה, כיון שתקנו ע"י

משה.

י בדלעיל ס' קפ"ו ס"ב ז"ש"ג.

יא בדלעיל ס' קצ"ג ס"א וש"ג.

יב בגרמא שם. מור וש"ע שם.

יג בדלעיל ס' קפ"ו ס"ב ז"ש"ג.

יד נמוא שם. מור וש"ע שם.

טו ההגות חייטוניות הל' בברכת ס"א אות ב. שו"ע ס"ב. וראה גם לעיל ס' קפ"ו ס"ב.

סימן קצב

א סעיף ו' וש"ג.

ב בדלעיל ס' ח ס"א וש"ג.